

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник голови Сумської
обласної державної адміністрації**

І.С.Боршош

« » грудня 2017 р.

**Організаційно-методичні вказівки
з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях
у Сумській області**

І. Загальні положення

1.1. Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях (далі — Організаційно-методичні вказівки) підготовлено відповідно до статті 39 Кодексу цивільного захисту України.

1.2. Метою Організаційно-методичних вказівок є надання практичних рекомендацій суб'єктам забезпечення цивільного захисту різних рівнів з питань застосування вимог законодавства у сфері навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

1.3. Головним завданням навчання всіх верств населення діям у надзвичайних ситуаціях є формування культури безпеки його життєдіяльності, обізнаності щодо прав і обов'язків у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій, а керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, — набуття навичок створювати, приймати та реалізувати управлінські рішення в межах посадових обов'язків і повноважень, передбачених законодавством у цій сфері.

1.4. Під час організації та здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях необхідно керуватися вимогами Конституції України, Кодексу цивільного захисту України, постанов Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях», від 26 червня 2013 р. № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту», від 2 жовтня 2013 р. № 729 «Про затвердження Порядку організації та проведення професійної підготовки, підвищення кваліфікації основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб», від 9 жовтня 2013 р. № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту», від 23 жовтня 2013 р. № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту», від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту», від 11 березня 2015 р. № 101 «Про затвердження типових положень про функціональну і

територіальну підсистему єдиної державної системи цивільного захисту», від 8 липня 2015 р. № 469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту», від 13 жовтня 2015 р. № 824 «Про затвердження Порядку та обсягів підготовки осіб, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, і строків проведення навчальних та перевірочних зборів», наказів Міністерства внутрішніх справ України від 21.10.2014 № 1112 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 5 листопада 2014 р. за № 1398/26175, від 21.10.2014 № 1113 «Про затвердження Вимог до структури та змісту програм функціонального навчання», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 5 листопада 2014 р. за № 1399/26176, від 30.12.2014 № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 5 березня 2015 р. за № 252/26697, від 29.05.2014 № 523 «Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 13 червня 2014 р. за № 624/25401, ДСТУ 5058:2008 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення» та інших нормативно-правових актів.

1.5. Організаційно-методичні вказівки рекомендуються для використання керівниками суб'єктів забезпечення цивільного захисту всіх рівнів, в тому числі для організації відповідної роботи керівників підрозділів з питань цивільного захисту та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

II. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ ОРГАНАМ МІНІСТЕРСТВ, ІНШИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, МІСЦЕВИМ ОРГАНАМ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПІДПРИЄМСТВАМ, УСТАНОВАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ

2.1. Керівникам територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади з метою забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб центральних органів виконавчої влади, а також суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління, рекомендується:

1) забезпечити організацію та проведення:

командно-штабних навчань (штабних тренувань) з працівниками органів управління та сил цивільного захисту функціональної підсистеми з урахуванням Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань органів управління цивільного захисту, затверджених наказом ДСНС України від 29.01.2014 № 44;

навчально-практичних заходів з підготовки працівників галузевих спеціалізованих служб відповідно до вимог Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 8 липня 2015 р. № 469, відповідно розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 16 березня 2016 року № 134-ОД «Про затвердження Положення про обласні спеціалізовані служби цивільного захисту та утворення територіальних спеціалізованих служб цивільного захисту Сумської області», зареєстрованого в Головному територіальному управлінні юстиції у Сумській області 21 березня 2016 року за № 11/1583, розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 07.11.2017 № 637-ОД «Про внесення змін до розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 16 березня 2016 року № 134-ОД», зареєстрованого в Головному територіальному управлінні юстиції у Сумській області 15 листопада 2017 за № 139/1784;

2) забезпечити своєчасне проходження функціонального навчання посадовими особами згідно з додатком 1 до Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819;

3) надати практичну допомогу та забезпечити контроль проведення на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління:

навчання працівників за програмами підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях згідно з вимогами Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444;

спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

4) надати підпорядкованим навчальним закладам рекомендації щодо організації навчального процесу з питань формування в осіб, які навчаються, необхідних знань, умінь та навичок щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм і правил;

5) запланувати і провести з керівним складом та фахівцями, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, підбиття підсумків з виконання основних заходів з навчання працівників діям у надзвичайних ситуаціях за окремий плановий період і визначення завдань на наступний плановий період.

2.2. Керівникам місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування з метою забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб місцевих державних адміністрацій та суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління, посадових осіб органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності, здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях рекомендується:

1) забезпечити організацію та проведення заходів з підготовки:

органів управління ланок територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та підпорядкованих їм сил цивільного захисту з урахуванням вимог Порядку підготовки до дій за призначенням

органів управління та сил цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443, відповідно розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 16.03.2016 № 133-ОД «Про затвердження Положення про територіальну підсистему єдиної державної системи цивільного захисту Сумської області», зареєстрованого в Головному територіальному управлінні юстиції у Сумській області 21 березня 2016 року за № 10/1582, плану основних заходів цивільного захисту Сумської області на рік;

територіальних спеціалізованих служб цивільного захисту відповідно до вимог Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 липня 2015 р. № 469, відповідно розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 16 березня 2016 року № 134-ОД «Про затвердження Положення про обласні спеціалізовані служби цивільного захисту та утворення територіальних спеціалізованих служб цивільного захисту Сумської області», зареєстрованого в Головному територіальному управлінні юстиції у Сумській області 21 березня 2016 року за № 11/1583, розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 07.11.2017 № 637-ОД «Про внесення змін до розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації від 16 березня 2016 року № 134-ОД», зареєстрованого в Головному територіальному управлінні юстиції у Сумській області 15 листопада 2017 за № 139/1784;

територіальних формувань цивільного захисту відповідно до вимог Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2013 р. № 787;

функціонального навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області;

2) спільно з Управлінням ДСНС України у Сумській області розробити та подати на затвердження в установленому порядку плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

3) організувати контроль здійснення практичної підготовки під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління;

4) передбачити у період проведення в адміністративно-територіальних одиницях командно-штабних навчань з органами управління та силами цивільного захисту проведення суб'єктами господарювання не менше як 30

відсотків запланованої у поточному році кількості комплексних об'єктових навчань з питань цивільного захисту;

5) з метою демонстрації можливостей нової техніки і технологій, способів організації та проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, вироблення єдності поглядів на організацію і методіку проведення навчань спланувати показові навчання на одному з об'єктів господарської діяльності району (міста);

б) скласти та в установленій термін подати заявки на функціональне навчання за державним замовленням на підставі потреби у навчанні, використовуючи результати обліку осіб на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, які зобов'язані проходити функціональне навчання, та забезпечити періодичність проходження функціонального навчання окремих категорій осіб, зазначену у додатку 1 до Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819;

7) затвердити організаційно-методичні вказівки щодо навчання працівників і непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях, довести їх до підприємств, установ та організацій та організувати контроль за їх виконанням;

8) забезпечити:

інформування населення про надзвичайні ситуації, у зоні яких або у зоні можливого ураження від яких може опинитися місце проживання громадян, а також про способи захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних такими ситуаціями;

підготовку та видання навчальних, навчально-наочних посібників, розповсюдження інформаційних матеріалів, буклетів, пам'яток тощо;

діяльність консультаційних пунктів при місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, особливо в частині створення умов для оволодіння громадянами навичками користування найбільш поширеними засобами захисту і надання першої само- та взаємодопомоги;

запровадження постійних рубрик у засобах масової інформації, зокрема друкованих, а також за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, аудіовізуальних та інтерактивних засобів та соціальної реклами;

подання звітності з питань навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях відповідно до Примірного таблиця термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту, затвердженого наказом ДСНС України від 11.10.2014 № 578 до Департаменту цивільного захисту Сумської обласної державної адміністрації **у строк до 10 січня 2018 року** інформації щодо запланованих заходів з підготовки органів управління та сил цивільного захисту на 2018 рік (Форми 1/ГПЦЗ 1 та 1/ГПЦЗ 2) відповідно додатків 1 – 2, **у строк до 10 червня та 10 грудня 2018 року** доповідь про підсумки навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях за 2018 рік (Форма 7/1 НН) з додатками 1 – 4, за формою, що додається.

9) спланувати проведення з **керівним складом ланок територіальної підсистеми** та керівництвом підпорядкованих підприємств, установ та організацій підбиття підсумків з виконання основних заходів з навчання працівників діям у надзвичайних ситуаціях за окремий плановий період і визначення завдань на наступний плановий період.

2.3. Керівникам підприємств, установ та організацій з метою здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки, рекомендується:

1) затвердити програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях з урахуванням виробничих особливостей, наявності спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, об'єктів підвищеної небезпеки, проведення робіт з підвищеною пожежною небезпекою та продовження функціонування в особливий період (додатки 8, 9, 10, 11);

2) забезпечити проходження особами, які залучаються до проведення безпосередньо на підприємствах, в установах та організаціях інструктажів, навчання і перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки спеціальної підготовки у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області;

3) утворити навчальні групи та здійснити підготовку працівників шляхом курсового і індивідуального навчання за програмами загальної підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях та спеціальної підготовки працівників, які входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

4) організувати проведення під час прийняття на роботу і за місцем праці інструктажів працівників з питань цивільного захисту та дій у надзвичайних ситуаціях, розроблених на підставі програм підготовки працівників та діючих на підприємстві, в установі та організації правил, інструкцій, планів реагування на надзвичайні ситуації, інших нормативно-правових актів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

5) визначити порядок проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення з урахуванням вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС від 30.12.2014 № 1417, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 5 березня 2015 р. за № 252/26697;

6) організувати відповідно до погоджених з місцевими органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого самоврядування та Управлінням ДСНС України у Сумській області графіків проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

затвердження у встановленому порядку планів проведення комплексних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту, об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, протипожежних та протиаварійних тренувань;

проведення навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області інструкторсько-методичних занять з керівництвом комплексних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;

роботу об'єктових комісій із залученням представників Управління ДСНС України у Сумській області з оцінки готовності (допуску) персоналу до проведення комплексних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;

практичну підготовку персоналу та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

подання до місцевого органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) та Управління ДСНС України у Сумській області звіту за результатами проведених спеціальних об'єктових навчань і тренувань;

7) забезпечити:

проходження в установленому порядку функціонального навчання працівниками відповідно до вимог Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819;

проходження посадовими особами навчання з питань пожежної безпеки за програмами навчання з питань пожежної безпеки;

подання звітності з питань навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях відповідно до Примірного табеля термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту, затвердженого наказом ДСНС України від 11.10.2014 № 578 у строк до **5 січня 2018 року** керівникам органів виконавчої влади (місцевого самоврядування) інформації щодо запланованих заходів з підготовки органів управління та сил цивільного захисту на 2018 рік (**Форма 1/ГПЦЗ 2**) відповідно до додатку 2.

ведення документації з питань організації навчання працюючого населення (переліки навчальних груп, осіб керівного складу і фахівців, які підлягають у поточному році навчанням у сфері цивільного захисту, та посадових осіб, які проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки, робочі навчальні плани і програми, розклади занять, графіки консультацій, журнали навчання, плани підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань тощо);

8) обладнати в кожному окремо розташованому структурному підрозділі підприємства, установи та організації інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту та забезпечити його наповнення навчальними і наочними посібниками, передбаченими загальною програмою підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, інформаційними стендами з доведення основних заходів, що виконуються підприємством, установою, організацією відповідно до об'єктового плану реагування на надзвичайні ситуації;

9) вжити заходів щодо удосконалення матеріально-технічної бази з підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях шляхом виділення

ділянок, споруд, приміщень для обладнання в них навчальних ділянок, пунктів, класів тощо.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ УПРАВЛІННЮ ДСНС УКРАЇНИ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОМУ ЦЕНТРУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

3.1. Управлінню ДСНС України у Сумській області з метою ефективної організації навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях рекомендується:

1) взяти участь у заходах з підготовки органів управління та сил цивільного захисту територіальної підсистеми, передбачених планом основних заходів цивільного захисту Сумської області;

2) здійснювати методичне керівництво та ведення обліку проведених заходів з питань:

підготовки органів управління та сил цивільного захисту на регіональному та місцевому рівнях;

проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на підприємствах, в установах та організаціях відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

3) організувати державний нагляд (контроль) за:

дотриманням періодичності проходження навчання керівним складом та фахівцями, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

проходженням особами, які залучаються до проведення навчання, інструктажів і перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях, спеціальної підготовки, у навчально-методичних центрах сфери цивільного захисту;

4) організувати роботу з вивчення стану організації та здійснення навчання населення до дій у надзвичайних ситуаціях шляхом:

проведення оцінки знань посадових осіб територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання незалежно від форм власності з питань пожежної безпеки;

участі працівників, відповідальних за здійснення державного нагляду (контролю) в роботі комісій з оцінки готовності (допуску) персоналу підприємств, установ та організацій до проведення комплексних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;

аналізу поданих підприємствами, установами та організаціями на погодження планів проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

вибіркового оцінювання знань з питань цивільного захисту працівників підприємств, установ та організацій в обсязі програм підготовки до дій у надзвичайних ситуацій;

організації контролю за обладнанням на підприємствах, в установах та організаціях інформаційно-довідкових куточків і перевірки відповідності їх тематичного наповнення планувальним документам з цивільного захисту;

участі в тренуваннях з учасниками навчально-виховного процесу у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах відповідної адміністративно-територіальної одиниці під час проведення тижнів безпеки дитини та днів цивільного захисту згідно із зведеними планами-графіками проведення цих заходів, що розробляються відповідними територіальними органами управління освітою;

5) узагальнити звіти про організацію проведення спеціальних об'єктових навчань (об'єктових тренувань) з питань цивільного захисту протягом року на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці та підготувати пропозиції щодо удосконалення цих заходів у наступному році;

6) організувати взаємодію з навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області згідно із пунктом 2.3 Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.05.2014 № 523, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13 червня 2014 р. за № 624/25401;

7) забезпечити контроль виконання планів і програм навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області, а також підприємствами, установами, організаціями, які в установленому порядку проводять навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, та посадових осіб з питань пожежної безпеки;

8) брати активну участь у підбитті підсумків роботи керівного складу територіальної підсистеми та її ланок з виконання основних заходів з навчання працівників діям у надзвичайних ситуаціях за окремий плановий період і визначення пріоритетних завдань на наступний плановий період;

9) звітувати про виконану роботу з питань навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях згідно з вимогами Примірної таблиці термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту, затвердженого наказом ДСНС України від 11.10.2014 № 578.

3.2. Керівнику навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області з метою організації та навчально-методичного забезпечення навчання керівного складу органів управління цивільного захисту та населення діям у надзвичайних ситуаціях рекомендується:

1) розробити, та за погодженням із керівниками структурних підрозділів з питань цивільного захисту замовників на навчання затвердити робочі навчальні програми і програми постійно діючих семінарів для кожної категорії осіб керівного складу та фахівців, які проходять функціональне навчання, передбачивши в них:

для слухачів з числа керівників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх заступників, керівників структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування тривалість навчання за робочими навчальними програмами до 40 годин;

для слухачів з числа керівників суб'єктів господарювання та їх заступників, залежно від чисельності працюючих та категорії за заходами цивільного захисту такого суб'єкта, тривалість навчання за робочими навчальними програмами до 40 годин;

з іншими категоріями осіб керівного складу та фахівцями проводити функціональне навчання за програмами постійно діючих семінарів тривалістю до 18 годин;

при визначенні тематичного наповнення робочих програм не допускати їх перенасичення загальною тематикою, що не враховує конкретні посадові обов'язки з цивільного захисту слухачів;

2) комплектування навчальних груп здійснювати відповідно до планів комплектування із врахуванням потреби замовників та вимог нормативно-правових актів стосовно призначення голів комісій техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, а також керівників робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

3) спланувати та провести в адміністративно-територіальних одиницях, де передбачено проведення командно-штабних навчань з органами управління та силами цивільного захисту ланок територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту, функціональне навчання керівників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання до початку проведення таких командно-штабних навчань;

4) здійснювати функціональне навчання та його навчально-методичне забезпечення згідно з Положенням про організацію навчального процесу з функціонального навчання, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.10.2014 № 1112, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 5 листопада 2014 р. за № 1398/26175, застосовуючи основну форму навчання з відривом від виробництва, а також виїзну на базі навчально-консультаційних пунктів та за умови наявності договорів (угод) із суб'єктами господарювання безпосередньо на їх навчально-виробничій базі;

5) погодити із суб'єктами господарювання графіки використання закріпленої за навчально-методичними центрами сфери цивільного захисту навчально-виробничої бази цих суб'єктів господарювання для проведення практичних занять зі слухачами;

6) проаналізувати стан виконання державного замовлення з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту у попередньому році, та подати у встановлені терміни пропозиції щодо обсягів державного замовлення на наступний рік;

7) підготувати та провести згідно із затвердженими планами-графіками практичної підготовки інструкторсько-методичні заняття на підприємствах, в установах та організаціях, що проводять комплексні об'єктові навчання в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Перелік навчально-виробничих завдань у планах проведення інструкторсько-методичних занять та строки і тривалість їх проведення узгодити із замовниками;

8) вивчати стан та методики навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, в установах і організаціях під час підготовки і проведення комплексних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту. Узагальнені результати проведеної роботи оприлюднювати на своєму офіційному веб-сайті;

9) забезпечити:

навчально-консультаційне і методичне супроводження командно-штабних, штабних навчань і тренувань з питань цивільного захисту, що проводяться з ланками відповідних територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту;

методичний супровід заходів з практичної підготовки, що проводяться підприємствами, установами, організаціями під час об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, протипожежних і протиаварійних об'єктових тренувань шляхом проведення планових консультацій, надання роз'яснень, методичних рекомендацій, оформлення зразків документів, тематичних папок тощо;

надання в установленому порядку послуг з навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки;

проходження спеціальної підготовки особами, які залучаються до проведення занять за програмами навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки, та особами, які залучаються підприємствами, установами та організаціями до проведення інструктажів, навчання і перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

методичне супроводження видання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування навчальних, навчально-наочних посібників, брошур, розповсюдження ними інформаційних матеріалів, буклетів тощо з питань навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях;

10) надавати консультаційну, аналітичну, методичну та іншу кваліфіковану підтримку підприємствам, установам, організаціям з питань планування діяльності з цивільного захисту та навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту;

11) спланувати та за необхідності забезпечити проходження особами, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, курсу базової підготовки за посадами та обраними спеціальностями у складі органів управління;

12) здійснювати взаємодію з Управлінням ДСНС України у Сумській області та підрозділами з питань цивільного захисту місцевих органів виконавчої влади за напрямками, передбаченими пунктом 2.3 Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного

захисту та безпеки життєдіяльності, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.05.2014 № 523, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13 червня 2014 р. за № 624/25401;

13) надати практичну допомогу відповідальним особам за роботу консультативних пунктів з питань цивільного захисту, створених при місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, у відпрацюванні ними плануючої, облікової, звітної документації, відборі плакатів, літератури, складанні пам'яток, листівок та іншої інформації для населення, виконанні робіт з розроблення оригінал-макетів стендів інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту;

14) надати методичну допомогу територіальним органам управління освітою та базовим (опорним) навчальним закладам з організації і проведення днів цивільного захисту та тижнів безпеки дитини;

15) підвищити ефективність методичних заходів з удосконалення педагогічної майстерності кадрів, зокрема шляхом участі працівників територіальних курсів та навчально-консультативних пунктів у проведенні показових спеціальних навчань з питань цивільного захисту згідно з річним Планом основних заходів цивільного захисту;

16) передбачити під час проведення днів професійної майстерності ознайомлення майстрів виробничого навчання, завідуючих міських курсів та навчально-консультативних пунктів з методикою роботи з підготовки та проведення на суб'єктах господарювання комплексних об'єктових навчань та тренувань. Для забезпечення участі працівників ДСНС України у днях професійної майстерності, плани та строки проведення цих заходів подати до Департаменту організації заходів цивільного захисту ДСНС України;

17) проводити атестацію педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту відповідно до вимог наказу Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 р. № 930 "Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників", зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 р. за № 1255/18550;

18) звітувати про виконану роботу з питань навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях згідно з вимогами Примірного таблиця термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту, затвердженого наказом ДСНС України від 11.10.2014 № 578.

**Директор Департаменту цивільного
захисту населення Сумської обласної
державної адміністрації**

О.М.Милаш

Додаток 1
до Організаційно-методичних вказівок
Форма 1/ГПЦЗ 1

ІНФОРМАЦІЯ
щодо планування командно-штабних навчань і штабних тренувань з органами управління та силами цивільного захисту
територіальної підсистеми та її ланок ЄДСЦЗ
_____ у 2018 році
(район, місто)

№ з/п	Назва територіальної підсистеми ЄДСЦЗ (ланки територіальної підсистеми ЄДСЦЗ) та тематика запланованих заходів з підготовки	Місяць проведення заходу (за планом)											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	Командно-штабне навчання з органами управління та силами цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДСЦЗ												
1.1													
2	Штабне тренування з органами управління територіальної підсистеми ЄДСЦЗ												
2.1													
3	Командно-штабне навчання з органами управління та силами цивільного захисту ланки територіальної підсистеми ЄДСЦЗ												
3.1													
4	Штабне тренування з органами управління ланки територіальної підсистеми ЄДСЦЗ												
4.1													
5	Спеціальне навчання (тренування) формування ЦЗ спеціалізованої служби ЦЗ												
5.1													

Керівник структурного підрозділу з питань цивільного захисту _____
(підпис, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Додаток 2
до Організаційно-методичних вказівок
Форма 1/ГПЦЗ 2

ІНФОРМАЦІЯ
щодо планування спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту
_____ у 2018 році
(район, місто)

№ з/п	Назва об'єкта, формування та тематика заходів з підготовки	Місяць проведення заходу (за планом)											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	Спеціальне навчання (тренування) формування цивільного захисту спеціалізованої служби цивільного захисту												
1.1													
1.2													
2	Спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту												
2.1													
2.2													
3	Спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту												
3.1													

Керівник структурного підрозділу з питань цивільного захисту _____
(підпис, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Додаток 3
до Організаційно-методичних вказівок
Додаток 1 до форми 7/1 НН

ЗВІТ

**про виконання за державним замовленням планів комплектування навчання керівного складу і фахівців,
діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань цивільного захисту
за півріччя (рік) 20__ р.**

(область, район, місто)

№ з\п	Найменування установи	Заплановано на навчання (осіб)						Виконання від запланованих (%)
		Всього	у тому числі		Всього			
			Державних службовців	Посадових осіб органів місцевого самоврядування		Державних службовців	Посадових осіб органів місцевого самоврядування	
1	Курси удосконалення (підвищення кваліфікації) керівних кадрів регіону							
2	Курси першої, другої, третьої категорії							
Всього								

Керівник структурного підрозділу з питань цивільного захисту _____
(підпис, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Додаток 4
до Організаційно-методичних вказівок
Додаток 2 до форми 7/1 НН

ВІДОМІСТЬ
про проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань цивільного захисту за півріччя (рік) 20__ р.

		(область, район, місто)																		
№ з\п	Найменування районів та міст (підприємств, установ, організацій)	Кількість проведених заходів										Чисельність осіб, які залучалися до проведення								
		Всього	у тому числі										Всього	у тому числі						
			Комплексних об'єктові навчань		Комплексних об'єктові тренувань		Тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту		Протипожежних тренувань		Противаварійних тренувань			Комплексних об'єктові навчань		Комплексних об'єктові тренувань		Тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту		Протипожежних тренувань
А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14							
1																				
2																				
3																				
4																				
Всього																				

Керівник структурного підрозділу з питань цивільного захисту _____
(підпис, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Примітки: у графі «А» кількість заходів за планом, у графі «Б» кількість заходів за фактом проведення.

Додаток 5
до Організаційно-методичних вказівок
Додаток 3 до форми 7/1 НН

ЗВІТ

Про організацію навчання діям у надзвичайних ситуаціях студентів, учнів та дітей дошкільного віку

(область, район, місто)

№ з/п	Навчальні заклади (денні)	Кількість навчальних закладів	Кількість кафедр (циклових комісій) з БЖД та ЦЗ, базових з БЖД та ЦЗ шкіл, ДНЗ	Кількість науково-педагогічних та педагогічних працівників, які викладають БЖД, ЦЗ		Назва ВНЗ, який здійснював підвищення кваліфікації	Проведено			Чисельність осіб, які залучались під час проведення
				Всього	з них пройшли підвищення кваліфікації з БЖД, ЦЗ		об'єктових тренувань	днів ЦЗ	тижнів безпеки дитини	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Вищі навчальні заклади									
2	Професійно-технічні заклади/філії									
3	Середні загальноосвітні заклади									
4	Дошкільні навчальні заклади									

Керівник структурного підрозділу з питань цивільного захисту _____

(підпис, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Додаток 6
до Організаційно-методичних вказівок
Додаток 4 до форми 7/1 НН

ВІДОМОСТІ

Про стан навчальної матеріально-технічної бази з цивільного захисту станом на «__»_____ 20__ р.

_____ (область, район, місто)

№ з/п	Навчальні заклади (денні)	Навчальні кабінети, класи	Навчальне містечко	Натурна діляниця	Окремо обладнаний навчальний майданчик	Навчальний пункт, що обладнаний в захисній споруді	Консультаційний пункт при органах місцевого самоврядування	Інформаційно-довідковий куточок	Базовий (опорний) заклад (кафедра)*	Пересувний інформаційно-навчальний комплекс**
1	Вищі навчальні заклади									
2	Професійно-технічні навчальні заклади/філії									
3	Середні загальноосвітні навчальні заклади									
4	Дошкільні навчальні заклади									
5	Територіальні курси, навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД									
6	Підприємства, установи та організації									
7	Органи місцевого самоврядування									

Примітка: * наводиться назва вищого навчального закладу, його місцезнаходження та найменування базової за галуззю знань кафедри з безпеки життєдіяльності

** вказується база ПІНК, рік її виготовлення та перелік основних інформаційно-навчальних засобів (обладнання).

Керівник структурного підрозділу з питань цивільного захисту _____

(підпис, прізвище)

«__»_____ 20__ р.

ПРОГРАМА ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ДО ДІЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Програма загальної підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях (далі – Програма) має за мету реалізацію вимог Кодексу цивільного захисту України у частині обов'язковості вивчення всіма працівниками підприємств, установ і організацій основних способів дій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, правил користування засобами захисту та надання допомоги потерпілим.

2. Програма передбачає:

вивчення основних способів захисту населення (сільськогосподарських тварин і рослин) та територій від надзвичайних ситуацій (далі – НС) з урахуванням специфіки робочих місць;

оволодіння відомостями, передбаченими планами реагування на НС, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;

набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння та сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;

оволодіння первинними навичками з надання домедичної допомоги постраждалим.

3. Програма розрахована на трирічний термін навчання. Вивчення теоретичного змісту Програми передбачається за інтегрованим принципом з системою професійного навчання кадрів на виробництві та за оптимальним використанням встановлених видів інструктажів з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у НС.

Практичне відпрацювання змісту програми здійснюється під час підготовки і проведення на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту, тренувань з відпрацювання дій за планами реагування на НС, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки.

4. Для забезпечення належного проведення навчання з основних способів захисту населення і територій від НС та правил користування засобами захисту і пожежогасіння на підприємствах, в установах та організаціях наказом (розпорядженням) керівника працівники розподіляються за навчальними групами. Групи утворюються у структурних підрозділах суб'єкта господарювання чисельністю не більше 30 працівників. Керівники навчальних груп, із числа фахівців підприємства, установи, організації, призначаються цим самим наказом (розпорядженням) керівника суб'єкта господарювання та проходять обов'язкове попереднє навчання і набувають методичних навичок у

проведенні занять, консультацій на територіальних курсах навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Вивчення тематики програми здійснюється у навчальних групах безпосередньо на навчально-виробничій базі підприємства, установи і організації (виділених ним для професійного навчання і оснащених необхідним інвентарем та навчально-наочними посібниками приміщеннях, майданчиках, куточках цивільного захисту) та індивідуально під керівництвом керівника групи.

До проведення занять з окремих тем програми залучаються: посадова особа (особа) з питань цивільного захисту, голова комісії з питань надзвичайних ситуацій, працівники об'єктових евакуаційних органів, начальники спеціалізованих служб цивільного захисту, майстри виробничого навчання курсів, центрів (за угодою). До проведення занять за розділом "Надання домедичної допомоги постраждалим" мають залучатися фахівці-медики (працівники зараховані до складу медичних спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту).

Для проведення таких занять керівниками груп складається розклад та ведуться журнали теоретичного навчання у встановленій формі.

5. Під час індивідуального навчання працівник вивчає зазначену тематику програми самостійно та шляхом консультацій.

Для організації самостійного навчання суб'єктом господарювання обов'язково створюється необхідний фонд спеціальної навчальної літератури, яка рекомендована Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі - ДСНС України) для використання у системі навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях у якості навчального посібника за програмою загальної підготовки працівників.

Консультації проводяться керівниками навчальних груп у визначені відповідними графіками дні та години, облік яких здійснюється у картці теоретичного навчання працівника.

6. Навчання у формі інструктажів з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуацій передбачає періодичне вивчення працівниками відповідних правил поведінки та дій, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки.

Інструктажі проводяться у порядку, визначеному підприємством, установою та організацією на основі вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту.

7. Навчання працівників освіти здійснюється за Типовою програмою навчання працівників органів управління освітою і наукою, навчальних закладів, установ, організацій і підприємств галузі, затвердженої відповідно до вимог функціональної освітньої підсистеми Єдиної державної системи цивільного захисту.

8. На підприємствах, в установах та організаціях для надання допомоги персоналу в отриманні відомостей щодо конкретних дій у надзвичайних ситуаціях та використання колективних й індивідуальних засобів захисту,

виходячи з конкретних умов і особливостей виробничої діяльності в обов'язковому порядку обладнуються інформаційно-довідкові куточки цивільного захисту.

9. Відповідальність за організацію і здійснення навчання покладається на керівника підприємства, установи, організації, в структурних підрозділах (цеху, дільниці, лабораторії, майстерні тощо) - на керівників цих підрозділів, а контроль на спеціально призначених осіб з питань цивільного захисту.

10. За результатами навчання працівники повинні:

а) знати:

основні небезпечні виробничі фактори та організацію оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації;

засоби індивідуального та колективного захисту, знаки безпеки та сигналізації, порядок і норми видачі засобів індивідуального захисту, місця розташування захисних споруд цивільного захисту;

обов'язки і дії працівників під час аварій, катастроф, стихійного лиха відповідно до об'єктових планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;

способи та засоби запобігання пожежам, вибухам, типові дії персоналу при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;

побутові дозиметричні прилади, їх призначення, використання та роботу з ними;

заходи щодо сприяння проведенню на суб'єкті господарювання аварійно-рятувальних та лікувально-евакуаційних робіт в умовах радіаційного забруднення і хімічного зараження, а також у районах завалів, пожеж, зруйнувань, затоплень, порушень у мережах життєзабезпечення.

б) уміти:

запобігати провокуванню аварій на об'єкті, що можуть привести до виникнення надзвичайної ситуації;

чітко діяти за сигналами оповіщення, практично виконувати стандартні прийоми захисту від наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф;

користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння;

виконувати режими радіаційного захисту;

виконувати заходи спеціальної та санітарної обробки, необхідні агрохімічні заходи;

надавати першу допомогу потерпілим у надзвичайних ситуаціях.

11. Під час проведення занять з усіх тем програми приділяти увагу формуванню у людей психологічної готовності до дій в умовах стресового впливу факторів надзвичайних ситуацій.

12. Вибір тем для занять визначається керівниками навчальних груп, виходячи із специфіки робочих місць (місця розташування) рекомендованої тематики та орієнтовного змісту тем з урахуванням категорій, тих хто навчається (переліку вмінь і знань) та годинного обсягу підготовки за розділами програми.

13. Перевірка знань працівників з питань цивільного захисту проводиться комісіями, що створюються в окремих структурних підрозділах підприємств, установ і організацій. Очолюють такі комісії керівник відповідного підрозділу чи його заступник, до складу комісії входять керівники навчальних груп, представник профспілки та посадова особа до службових обов'язків якої входить організація роботи з питань цивільного захисту. На суб'єктах господарювання з чисельністю 50 осіб і менше головою комісії є сам керівник. Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб.

Всі члени комісії зобов'язані пройти спеціальну підготовку на територіальних курсах, у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

ОРІЄНТОВНИЙ РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ ТА ФОРМАМИ НАВЧАННЯ

№ з/п	Найменування розділу	Форма навчання, години			
		Курсове навчання	Індивідуальне навчання	Інструктаж	Спеціальне об'єктове навчання, тренування
Теоретична складова					
	Основні способи захисту і дій в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій	1	5 (6*)	-	-
	Правила користування засобами колективного та індивідуального захисту, первинні засоби пожежогасіння	-	3 (4*)	0.25	-
	Надання домедичної допомоги постраждалим	-	3	0.25	-
	Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання	1	2	0.5	-
	Перевірка знань	1			
	Усього	3	13 (15*)	1	-
Практична складова					
	Тренінги з відпрацювання дій в умовах надзвичайної ситуації.	1	1	-	-
	Протипожежні тренування				2
	Практична підготовка за планами проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту	-	-	0.5	до 8
	Усього	1	1	0.5	до 10
	Разом	4	14 (16*)	1.5	до 10

*профільна тематика для працівників агропромислового комплексу

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ТА ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ТЕМ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ

I. «Основні способи захисту і дій в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій»

Тема 1: «Оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій, права і обов'язки у сфері цивільного захисту»

Основні поняття про надзвичайну ситуацію. Оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації. Дії населення при попереджувальному сигналі «Увага всім!». Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Права і обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій. Діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо організації життєзабезпечення населення у зоні надзвичайної ситуації. Організація харчування. Забезпечення населення, яке потерпіло, одягом, взуттям і товарами першої необхідності. Подання фінансової допомоги потерпілим. Медичне обслуговування та санітарно-епідеміологічний нагляд у зонах надзвичайної ситуації та тимчасового відселення.

Тема 2: «Правила поведінки населення під час землетрусів, затоплень, селєвих потоків, зсувів, ураганів, лісових пожеж, снігових заносів та ожеледиць. Безпека при масових скупченнях людей»

Види стихійних лих та їх загальні характеристики. Землетрус, природа та наслідки цього явища за 12-бальною шкалою виміру сили землетрусу. Правила поведінки і дій виробничого персоналу та населення при землетрусах. Дії виробничого персоналу і населення у разі виникнення зсувів та селєвих потоків. Природа затоплення, можливі наслідки та порядок дій. Механізм явища вітрів та ураганів. Виміри сили вітру, правила поведінки та дій при сильному вітрі і урагані. Причини виникнення та класифікація природних пожеж. Правила поведінки та заходи безпеки населення при виникненні значних лісових та торф'яних пожеж. Снігові заноси, ожеледиця, як стихійне явище та ліквідація їх наслідків. Психологія натовпу. Правила поведінки та дії у разі масового скупчення людей.

Тема 3: «Норми поведінки та дії населення під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту»

Природні джерела радіації. Створені людиною джерела випромінювання та забруднення місцевості. Можливі наслідки їх використання. Дія радіації на людину. Поняття про дози опромінення. Основні границі доз сумарного опромінення по групах критичних органів. Ступені променевої хвороби. Побутові дозиметричні прилади, їх призначення, використання та робота з ними. Дії населення під час радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту для населення при проживанні у населених пунктах (непрацездатне населення). Режими радіаційного захисту населення. Режими захисту працівників при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження.

Тема 4: «Стандартні дії населення при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, особистих речей, одягу»

Класифікація основних небезпечних хімічних речовин. Токсична дія їх на організм людини. Зосередження небезпечних хімічних речовин на промислових об'єктах. Токсини. Хлорорганічні сполуки. Аміак. Металева ртуть. Токсична доза. Контроль за місцями зберігання, утворення й утилізації відходів небезпечних хімічних речовин. Наслідки аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Норми поведінки та дії робітників, службовців та населення при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Використання особистих засобів захисту. Застосування захисних споруд, сховищ. Евакуація людей. Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з виливом небезпечних хімічних речовин. Поняття про дегазацію. Порядок та способи проведення дегазації подвір'їв, вулиць, обладнання, одягу. Санітарна обробка людей. Невідкладна та перша допомога при ураженні небезпечними хімічними речовинами.

Тема 5: «Порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»

Евакуація, її принципи, мета та завдання. Загальна евакуація та шляхи її проведення. Комплекс заходів (часткова евакуація), що здійснюється завчасно для захисту студентів, учнів інтернатів, вихованців дитячих будинків, пенсіонерів та інвалідів, які утримуються у будинках для осіб похилого віку, хворих у лікувальних закладах. Евакуаційні органи, їх функції та завдання. Безпечні для розміщення евакуйованого населення райони та порядок його доставки від пунктів висадки до місць розміщення, вимоги до них. Порядок проведення евакуації. Заходи, які необхідно виконати у квартирі (домі) перед вибуванням. Обов'язки евакуйованих громадян. Правила поведінки на збірних евакуаційних пунктах, маршрутах руху та приймальних евакуаційних пунктах. Захист людей та медичне забезпечення у ході евакуації. Розміщення та забезпечення життєдіяльності евакуйованого населення.

Тема 6: «Пожежо- та вибухонебезпечні предмети на виробництві та у побуті. Рекомендації населенню щодо профілактики та дій під час виникнення пожеж»

Пожежі та їх складові небезпеки для людей. Види вибухів на вибухонебезпечних об'єктах. Наслідки пожеж та вибухів. Основні вражаючі фактори пожеж. Профілактика пожеж та вибухів на виробництві і в побуті. Заходи щодо зниження втрати від них. Дії населення при виникненні пожежі. Гасіння пожеж та проведення рятувальних робіт. Основні способи надання першої допомоги під час отруєння чадним газом та при опіках. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Профільна тематика для працівників агропромислового комплексу*

Тема 7: «Отрутохімікати, що застосовуються у сільському господарстві. Безпечні умови праці під час роботи з ними. Профілактика отруєнь недоброякісними харчовими продуктами та грибами»

Отрутохімікати, що найчастіше використовуються у сільському господарстві. Класифікація пестицидів. Фосфорорганічні сполуки (ФОС). Хлорорганічні сполуки. Ртутьорганічні отрутохімікати. Карбамати. Сполуки миш'яку. Сполуки, які включають мідь, сіру. Безпечні умови праці під час роботи з ними. Облік та зберігання отрутохімікатів при використанні їх у сільському господарстві. Дотримання правил поведінки під час роботи з отрутохімікатами. Ліквідація пакувального матеріалу і тари. Профілактика отруєнь недоброякісними продуктами харчування і грибами.

II. «Правила користування засобами колективного і індивідуального захисту, первинні засоби пожежогасіння»

Тема 1: «Засоби колективного захисту робітників, службовців, населення. Підвищення захисних властивостей житла»

Загальні поняття про захисні споруди цивільного захисту. Характеристика та види сховищ. Протирадіаційні укриття. Обладнання сховища (протирадіаційного укриття), основні приміщення, системи життєзабезпечення. Пристосування підземних споруд в інтересах захисту населення. Найпростіші захисні споруди. Вимоги щодо розміщення захисних споруд цивільного захисту. Правила заповнення та поведінки тих, хто укривається у захисних спорудах. Евакуація людей із заваленої захисної споруди. Використання захисних споруд у мирний час. Проведення робіт щодо посилення захисних властивостей житла від впливу небезпечних чинників надзвичайних ситуацій.

Тема 2: «Засоби захисту органів дихання та шкіри. Медичні засоби індивідуального захисту, правила їх використання»

Призначення та комплектуючі відмінності цивільних фільтруючих протигазів, респіраторів. Фільтруючі протигазы. Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазом. Промислові протигазы та їх призначення. Респіраторы, правила користування. Найпростіші засоби захисту органів дихання, порядок їх виготовлення і використання. Ізолюючі засоби захисту шкіри та їх захисні властивості. Фільтруючі засоби захисту шкіри та їх захисні властивості. Промислові засоби захисту шкіри. Пристосування виробничого та побутового одягу для захисту шкіри. Медичні засоби індивідуального захисту. Індивідуальний перев'язочний пакет. Медичні засоби, що входять до аптечок індивідуальних та їх призначення. Індивідуальні протихімічні пакети.

Тема 3: «Обов'язки дорослих щодо безпеки та захисту дітей. Засоби індивідуального захисту дітей»

Обов'язки дорослого населення щодо захисту дітей. Виховання у дітей навичок поведінки в екстремальних ситуаціях. Дії батьків, персоналу навчальних закладів з захисту дітей. Захист дітей при перебуванні їх вдома, на вулиці, у навчальному закладі. Особливості розміщення дітей у сховищах.

Підготовка дітей до евакуації, організація посадки у транспортні засоби, правила поведінки в дорозі та місцях розташування. Особливості обладнання дитячих протигазів, та камери захисної дитячої. Підбір та підготовка маски протигазу для дитини. Особливості використання аптечки індивідуальної та індивідуального протихімічного пакету. Пошук дітей у палаючих та задимлених будівлях.

Тема 4. «Первинні засоби пожежогасіння»

Забезпечення будівель, споруд, приміщень, технологічних установок первинними засобами пожежогасіння. Вогнегасники, первинний огляд, їх позначення та розміщення. Конструктивні особливості та послідовність приведення до дії вогнегасників різних типових норм належності.

Профільна тематика для працівників агропромислового комплексу*

Тема 5: «Основи захисту рослинництва та тваринництва у надзвичайних ситуаціях»

Основні заходи підвищення безпеки роботи в галузі рослинництва, що проводяться завчасно і під час загрози надзвичайних ситуацій. Ураження та захист сільськогосподарських рослин. Агрохімічні заходи та робота з отрутохімікатами. Основні заходи підтримання тваринницьких ферм у готовності до захисту в них тварин. Створення припасів води та кормів. Захист тварин при пасовищному утриманні, при перегонах і перевезенні. Засоби індивідуального захисту тварин. Організація і проведення евакуації тварин із районів можливого затоплення, при загрозі селевих потоків, із осередків ураження і зараження. Поняття про обсервацію і карантин. Захист сільськогосподарської продукції.

III. «Надання домедичної допомоги постраждалим, дотримання протиепідемічних заходів»

Тема 1: «Огляд місця події, обстеження постраждалого, порушення основних життєво важливих функцій організму»

Виявлення небезпечних факторів, що загрожують рятівникові, постраждалим та оточуючим людям на місці події. Проведення первинного огляду постраждалого. Порядок взаємодії з диспетчером системи екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Методи проведення штучного дихання. Поняття про засоби захисту дихальних шляхів при проведенні штучного дихання.

Ознаки порушень діяльності серцево-судинної системи. Причини та ознаки зупинки серця. Порядок (алгоритм) проведення серцево-легеневої реанімації.

Тема 2: «Травми, термічні ураження та отруєння»

Види травматичних ушкоджень. Особливості відкритих та закритих переломів. Поняття про іммобілізацію при переломах та принципи її проведення. Особливості проведення іммобілізації при підозрі на травму хребта. Принципи транспортування постраждалих.

Види ран, алгоритм надання домедичної допомоги. Класифікація зовнішніх кровотеч: артеріальна, венозна, капілярна. Порядок надання домедичної допомоги при зовнішніх кровотечах. Ознаки внутрішньої кровотечі. Сучасні методи зупинки кровотеч.

Ознаки термічних опіків I, II та III ступеню, принципи надання домедичної допомоги. Перегрівання, його ознаки та особливості клінічної картини, принципи надання домедичної допомоги. Гостре отруєння чадним газом, особливості отруєнь на виробництві та в побуті, принципи надання домедичної допомоги. Невідкладна допомога при ураженні аміаком, хлором. Дії при отруєнні пестицидами.

Тема 3: «Правила поведінки населення під час проведення ізоляційно-обмежувальних заходів. Порядок проведення дезінфекції»

Основні групи особливо небезпечних вірусних та бактеріальних інфекцій. Правила поведінки населення в осередках інфекційних захворювань. Заходи безпеки при виникненні підозри щодо масових інфекційних захворювань. Карантин та обсервація. Поняття про дезінфекцію. Способи та порядок проведення дезінфекції. Дезінфікуючі речовини і розчини. Профілактична, поточна, заключна дезінфекція. Особиста гігієна в умовах інфекційних осередків.

IV. «Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання

Тема 1: «Забезпечення виконання на об'єктах суб'єкта господарювання завдань з цивільного захисту»

Об'єктовий план реагування на надзвичайні ситуації. Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, можливі аварійні ситуації, що можуть виникати на суб'єкті господарювання, сценарії їхнього розвитку та оцінка наслідків. Сплановані заходи, що перешкоджають виникненню і розвитку аварії та мінімізують наслідки прогнозованих надзвичайних ситуацій, з урахуванням специфіки виробництва та існуючих технічних засобів локалізації аварійних ситуацій та захисту. Організаційна структура цивільного захисту суб'єкта господарювання для виконання заходів плану з реагування на надзвичайні ситуації. Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Координація дій з населенням, яке проживає в зоні надзвичайної ситуації.

Тема 2: «Порядок дій виробничого персоналу з реагування на прогнозовані надзвичайні ситуації»

Методи і способи оповіщення персоналу виробництва (цеху, відділення, виробничої дільниці) про аварію та загрозу її переростання у надзвичайну ситуацію. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення персоналу з небезпечної зони із зазначенням порядку забезпечення його засобами індивідуального захисту, місць розташування можливих сховищ,

шляхів евакуації, що не потрапляють під вплив уражаючих чинників, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, можливих місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних підрозділів. Порядок отримання постійної інформації щодо розвитку аварії, робіт із її локалізації (ліквідації), щодо належної поведінки й заходів безпеки.

Тема 3: «Небезпечні виробничі фактори та заходи щодо попередження та ліквідації аварійних ситуацій на виробництві»

Характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві, способи і засоби запобігання виникненню можливих аварій та обов'язки і дії працівників під час їх виникнення.

Способи застосування існуючих на виробництві (виробничої ділянки) засобів захисту, сигналізації, оповіщення. Місця розташування первинних засобів пожежогасіння.

Конкретний перелік питань за темою розділу визначається виходячи із специфіки виробництва та стану природно-техногенної безпеки відповідної території.

V. «Перевірка знань з питань цивільного захисту»

Перед перевіркою рекомендується організувати для працівників консультації.

Перелік питань для перевірки знань з питань цивільного захисту працівників, з урахуванням змісту програми, складається членами комісії і затверджується керівником підприємства, установи, організації. Знання з питань цивільного захисту перевіряються за допомогою тестування або заліку.

Залік проводиться за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

Якщо працівники показали незадовільні результати перевірки знань з питань цивільного захисту, то протягом одного місяця вони мають пройти повторну перевірку знань.

VI. «Тренінги з відпрацювання дій в умовах надзвичайної ситуації»

Ситуаційні завдання для відпрацювання індивідуальних дій та дій у міні-групах щодо порядку користування засобами захисту та пожежогасіння, правил поведінки під час проведення евакуації, набуття сталих навичок з проведення серцево-легеневої реанімації.

VII. «Протипожежні тренування»

Організації гасіння пожежі на початковому етапі, придбання навиків застосування первинних засобів пожежогасіння, відпрацювання практичних дій з евакуації виробничого персоналу під час умовної пожежі. Взаємодія з пожежно-рятувальними підрозділами та медичним персоналом.

VIII. «Практична підготовка за планами підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту»

Відпрацювання загального алгоритму дій виробничого персоналу за сигналами оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації, аварії на

суб'єкті господарювання відповідно до плану реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єкті підвищеної небезпеки.

Додаток 8
до Організаційно-методичних вказівок

Тематика

за програмою спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту

Загальна тематика

1. Кодекс цивільного захисту України, постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту», постанова Кабінету Міністрів України та від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населенням діям у надзвичайних ситуаціях», постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту». Єдина державна система запобігання і реагування на НС техногенного та природного характеру. Організаційна структура цивільного захисту підприємства, установи, організації.

2. Законодавство України у сфері рятувальної справи. Обов'язки, права, гарантії соціального захисту та відповідальність рятувальників цивільного захисту.

3. Небезпечні чинники виробничих аварій, їх вплив на екологічну безпеку, життя і здоров'я людей. Характеристика небезпечних промислових факторів об'єкту.

4. Функціональні обов'язки особового складу спеціалізованих служб цивільного захисту та його дії при приведенні формувань у готовність.

5. Організація захисту особового складу формувань цивільного захисту у ході виконання рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах радіаційного забруднення місцевості, при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах та в особливий період.

6. Радіаційно-небезпечні об'єкти. Радіоактивні речовини. Прилади радіаційної розвідки, дозиметричного контролю та порядок їх використання за призначенням. Норми радіаційної безпеки НРБУ-97 (Д-2000). Поводження з радіоактивними відходами. Режими радіаційного захисту.

7. Хімічно-небезпечні об'єкти. Методика прогнозування наслідків впливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті. Небезпечні хімічні речовини, особливості їх впливу на організм людини. Промислові засоби індивідуального захисту органів дихання. Прилади хімічної розвідки для хімічно небезпечних та бойових отруйних речовин.

8. Організація санітарної обробки особового складу формувань, спеціальна обробка техніки і майна при зараженні радіоактивними, отруйними та бактеріальними речовинами.

9. Прийоми надання само- та взаємодопомоги при пораненнях, опіках, кровотечах, переломах. Перша медична та долікарняна допомога при гострих отруєннях хімічно небезпечними речовинами.

10. Взаємодія особового складу формувань при проведенні робіт в районах НС. Участь формувань у заходах життєзабезпечення населення, спрямованих на задоволення мінімуму життєвих потреб громадян, які потерпіли від наслідків НС.

11. Заходи безпеки при веденні рятувальних та інших невідкладних робіт.

Спеціальна тематика

1. Для формувань загального призначення:

1.1. Розшук та визволення потерпілих з-під завалів будівель, зсувів, снігових лавин. Прийоми та способи рятування людей на верхніх поверхах зруйнованих або палаючих будівель.

1.2. Завалення нестійких конструкцій, споруд та їх підсилення. Дії формувань з рятування людей із завалених захисних споруд цивільного захисту.

1.3. Евакуація людей та майна із зон затоплення (підтоплення) осередків пожеж та забруднених територій радіоактивними, небезпечними хімічними речовинами.

1.4. Прокладання колонних шляхів. Ремонт шляхових діляниць та споруд, розчищення доріг від завалів.

1.5. Підготовка машин та механізмів до дій в осередках ураження, аварій, катастроф та в особливий період.

1.6. Зведення насипів, дамб, водовідвідних каналів. Ліквідування наслідків підтоплення будівель та споруд.

1.7. Ліквідування масових пожеж. Влаштування протипожежних бар'єрів, насипів, просік.

1.8. Дії формувань цивільного захисту при проведенні евакуації населення.

2. Для медичних формувань:

2.1. Призначення медичних формувань цивільного захисту. Склад та оснащення медичного формування цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу медичного формування. Організація та порядок дій особового складу медичного формування у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

2.2. Сучасне розуміння циклу медичної допомоги. Перша медична допомога при невідкладних станах. Зовнішні ознаки внутрішніх хвороб.

2.3. Способи транспортування хворих (потерпілих). Вантаження хворих (потерпілих) на транспортні засоби. Загальний догляд за хворими (потерпілими).

2.4. Інфекційні захворювання. Характеристика деяких збуджуючих речовин. Застосування сучасних методів та засобів дезінфекції та стерилізації. Санітарно - епідеміологічні вимоги до приміщень з масовим перебуванням людей. Дотримання санепідрежиму.

2.5. Промислові та підручні засоби органів дихання та шкіри. Медичні засоби індивідуального захисту, правила їх використання.

3. Для аварійно-відновлювальних формувань:

3.1. Призначення аварійно-відновлювальних формувань цивільного захисту. Склад та оснащення аварійно - відновлювального формування цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу аварійно-відновлювального формування. Організація та порядок дій особового складу аварійно - відновлювального формування у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

3.2. Ймовірний характер руйнування та пошкодження на комунально-енергетичних мережах та технологічних лініях.

3.3. Способи усунення аварій на комунально-енергетичних мережах та технологічних лініях.

3.4. Ліквідування витоків та нейтралізація хімічно небезпечних речовин.

3.5. Поновлення ліній електропередач та енергетичних споруд. Відновлення тепловодопостачання.

3.6. Аварійні роботи на пошкоджених будівлях, транспортних та підземних спорудах.

4. Для формувань радіаційного і хімічного спостереження:

4.1. Призначення формувань радіаційного і хімічного спостереження цивільного захисту. Склад та оснащення аварійно-відновлювального формування цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу аварійно - відновлювального формування. Організація та порядок дій особового складу аварійно - відновлювального формування у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

4.2. Порядок ведення радіаційної і хімічної розвідки.

4.3. Завдання та структура мережі спостереження та лабораторного контролю України. Оснащеність підрозділів МСЛК місцевого та об'єктового рівнів.

4.4. Поняття дегазації, нейтралізації і дезактивації. Речовини і способи дегазації, нейтралізації і дезактивації. Спеціальна обробка техніки, місцевості та предметів. Часткова та повна спеціальна обробка.

4.5. Мережі спостереження і лабораторного контролю.

4.6. Пункти видачі засобів захисту. Склад, порядок роботи, обладнання пунктів видачі. Порядок підготовки і видачі засобів захисту.

5. Для формувань матеріально-технічного та продовольчого забезпечення:

5.1. Призначення формувань матеріально - технічного та продовольчого забезпечення цивільного захисту. Склад та оснащення формування матеріально-технічного та продовольчого забезпечення цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу формування матеріально-технічного та продовольчого забезпечення. Організація та порядок дій особового складу формування матеріально-технічного та продовольчого забезпечення у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

5.2. Організація матеріально-технічного забезпечення цивільного захисту. Розгортання та дії рухомого пункту технічного обслуговування. Розгортання та дії рухомого пункту харчування. Розгортання та дії рухомого пункту продовольчого постачання. Розгортання та дії рухомого пункту речового постачання.

6. Для пожежних формувань:

6.1 Призначення пожежних формувань цивільного захисту. Склад та оснащення пожежних формувань цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу пожежних формувань. Організація та порядок дій особового складу пожежних формувань у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

6.2. Пожежно-технічне спорядження. Речовини для гасіння та область її застосування.

6.3. Локалізація та гасіння пожеж.

6.4. Протипожежні профілактичні заходи на об'єкті.

6.5. Особливості гасіння пожеж на об'єктах господарської діяльності.

7. Для формування охорони громадського порядку:

7.1 Призначення формування охорони громадського порядку. Склад та оснащення формування охорони громадського порядку цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу формування охорони громадського порядку. Організація та порядок дій особового складу формування охорони громадського порядку у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

7.2. Умови і порядок введення та припинення дій надзвичайного стану. Заходи, що застосовуються в цих умовах. Гарантії прав громадян і юридичних осіб в умовах надзвичайного стану.

7.3. Забезпечення громадського порядку, попередження та припинення випадків мародерства, розкрадання матеріальних цінностей при ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф.

7.4. Психологія натовпу. Попередження паніки серед населення.

8. Для транспортних формувань:

8.1. Призначення транспортних формувань цивільного захисту. Склад та оснащення транспортних формувань цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу транспортних

формувань. Організація та порядок дій особового складу транспортних формувань у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації.

8.2. Спорядження автотранспорту для перевезення населення та вантажів.

8.3. Здійснення перевезення населення і вантажів.

8.4. Спорядження автотранспорту для перевезення постраждалих при ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф.

9. Для формувань зв'язку:

9.1. Призначення формувань зв'язку цивільного захисту. Склад та оснащення формування зв'язку цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу формування зв'язку. Організація та порядок дій особового складу формування зв'язку.

9.2. Організація та здійснення сталого зв'язку у районах стихійного лиха, аварій та катастроф.

9.3. Розгортання та експлуатація засобів зв'язку.

10. Для формувань евакуації:

10.1. Призначення формувань евакуації цивільного захисту. Склад та оснащення формувань евакуації цивільного захисту на підприємстві (організації), установі. Функціональні обов'язки особового складу формувань евакуації. Організація та порядок дій особового складу формувань евакуації.

10.2. Порядок проведення евакуаційних заходів.

10.3. Евакуація людей з районів стихійного лиха, аварій, катастроф та в особливий період.

10.4. Евакуація людей та вантажів, матеріальних цінностей, обладнання при загрозі стихійного лиха, аварій та катастроф.

Примітка: Для спеціалізованих аварійно-технічних груп та аварійних ланок на хімічно небезпечних об'єктах тематика спеціальної підготовки визначається керівником об'єкту, виходячи із завдань за призначенням формувань та специфіки виробництва, (15 годинний обсяг підготовки).

Додаток 9

до Організаційно-методичних вказівок

Тематика

за програмою додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної безпеки

1. Порядок ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної безпеки (ОПН) у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 956. Паспортизація ОПН.

2. Правила техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, установах та на безпечних територіях (наказ МНС України від 15.08.2007 р. № 557).

3. Хімічно-небезпечні об'єкти (ХНО). Небезпечні хімічні речовини, які використовуються на ХНО міста, особливості їх впливу на організм людини.

4. Методика прогнозування наслідків впливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті.

5. Порядок забезпечення населення і особового складу формувань засобами радіаційного та хімічного захисту (постанова КМУ від 19.08.2002 р. № 1200). Промислові засоби індивідуального захисту органів дихання. Прилади хімічної розвідки. Організація захисту населення та працюючого персоналу при аваріях на ОПН.

6. Перша медична допомога при отруєннях хімічно-небезпечними речовинами. Прийоми надання само та взаємодопомоги при пораненнях, опіках, кровотечах. Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт.

7. Обладнання ОПН системами раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у випадку їх виникнення.

8. Порядок проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на ОПН.

Примітка: Вибір тем для навчання визначається керівником навчання з урахуванням об'єктового плану реагування на НС (плану ліквідації аварійних ситуацій).

Додаток 10

до Організаційно-методичних вказівок

ПРОГРАМА

прискореної підготовки працівників до дій в особливий період суб'єктів господарювання, підприємств, установ та організацій

І.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період (далі – Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України та Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 “Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях”, окремого доручення заступники голови ДСНС України від 04.02.2015 року № В-39 з метою встановлення рекомендованого змісту занять, а також навчального часу на їх проведення.

Програма призначена для працівників підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності і підпорядкування з метою набуття теоретичних та практичних навичок та вмінь в умовах застосування засобів ураження в особливий період.

1.2. В процесі вивчення Програми рекомендується:

ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації в різних режимах функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, організації та порядку дій за сигналами оповіщення;

вивчення основних способів захисту працівників від уражаючих факторів надзвичайних ситуацій (НС) з урахуванням особливостей виробничої діяльності в умовах застосування різноманітних засобів ураження в особливий період;

ознайомлення з інформацією, що міститься в планах реагування на НС та порядку дій в умовах загрози і/або виникнення НС в тому числі і в особливий період;

набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;

оволодіння навичками з надання домедичної допомоги потерпілим.

II. Орієнтовний обсяг знань та вмінь за Програмою

2.1. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується знати:

основні принципи функціонування об'єктової системи цивільного захисту, сигнали оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації, організацію та порядок оповіщення та зв'язку на підприємстві, установі, організації, порядок дій по сигналам оповіщення;

засоби індивідуального та колективного захисту, порядок і правила користування ними;

основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що ймовірні для місця розташування підприємства, установи та організації і можуть бути додатково спричинені застосуванням засобів ураження в особливий період;

обов'язки і дії працівників під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій згідно із планами реагування на НС;

способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії працівників при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;

заходи щодо сприяння проведенню на підприємстві, в установі та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах особливого періоду;

оволодіння навичками з надання домедичної допомоги потерпілим.

2.2. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується вміти:

чітко діяти за сигналами оповіщення, практично виконувати заходи згідно із планами реагування на НС;

користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння;

сприяти проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах особливого періоду;

дотримуватися режимів радіаційного захисту;

надавати першу допомогу потерпілим у НС.

2.3. В результаті навчання за програмою кожен працівник підприємства, установи, організації повинен чітко знати порядок та алгоритм дій за сигналами оповіщення, застосування засобів захисту, порядку проведення аварійно-

рятувальних робіт, порядку укриття у захисних спорудах, основних правил надання домедичної допомоги.

За підсумками навчання за програмою рекомендується формування психологічної готовності до адекватних дій в умовах стресового впливу різноманітних засобів ураження.

III. Орієнтовний розподіл навчального часу та рекомендовані теми занять

Найменування розділу	Форма навчання, години	
	Групове заняття	Тренування
1	2	3
Тема 1. Організація та порядок оповіщення на підприємстві, установі, організації в різних режимах функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та в особливий період	1	
Тема 2. Колективні та індивідуальні засоби захисту, порядок приведення їх в готовність та застосування	1	
Тема 3. Дії працівників за планами реагування на НС, фактори, що забезпечують безаварійну зупинку виробництва, покидання робочого місця в умовах НС та особливого періоду	1	
Тема 4. Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт з урахуванням особливостей виробничої діяльності, порядок взаємодії з аварійно-рятувальними службами	1	
Тема 5. Домедична допомога постраждалим	1	1
Тема 6. Дії за сигналами оповіщення, порядок приведення в готовність та заняття сховища (укриття)		2
Всього	5	3

IV. Орієнтовний зміст тем Програми

Тема 1. «Організація та порядок оповіщення на підприємстві, установі, організації в різних режимах функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та в особливий період»

Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. Що таке особливий період. Робота підприємства, установи, організації в особливий період. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації.

Основні поняття про надзвичайну ситуацію, види та рівні надзвичайних ситуацій. Попереджувальний сигнал «Увага всім!». Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації.

Організація оповіщення та зв'язку, доведення інформації на підприємстві, установі, організації. Порядок дій працівників по сигналам оповіщення.

Об'єктова комісія з питань надзвичайних ситуацій та евакооргани. Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 2. «Коллективні та індивідуальні засоби захисту, порядок приведення їх в готовність та застосування»

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них. Які захисні споруди є на підприємстві, установі, організації чи поблизу від нього (неї). Де і як ховаються працівники в разі можливого авіаційного (ракетного) удару чи артилерійського обстрілу. Маршрути руху до сховища, порядок руху, заповнення сховища.

Принципи дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Час, місце та порядок їх отримання працівниками.

Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Вивчення вмісту аптечок. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети. Де і як працівники їх отримують.

Тема 3. «Дії працівників за планами реагування на НС, фактори, що забезпечують безаварійну зупинку виробництва, покидання робочого місця в умовах НС та особливого періоду»

Основні положення плану реагування на НС, календарні плани, посадові обов'язки та алгоритми дій посадових осіб.

Порядок зупинки технологічних ліній та безаварійного відключення всіх вузлів обладнання, енергомереж, комунікацій та джерел живлення. Мінімальний перелік працівників, які забезпечують безаварійну зупинку виробництва в короткі терміни.

Обов'язки працівників (згідно з робочою інструкцією) на своїх робочих місцях по відключенню обладнання, перекриттю доступу води, газу, пару, електроенергії, зниженню тиску в апаратах. Забезпечення збереження технологічного обладнання, а також максимально можливе збереження продукції і сировини, які знаходяться в процесі виробництва.

Тема 4. «Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт з урахуванням особливостей виробничої діяльності, порядок взаємодії з аварійно-рятувальними службами»

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та

залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Загальні правила та особливості поведінки людей при обстрілах артилерійськими снарядами, мінами, реактивними системами залпового вогню, авіаційних ударах. Вміст тривожної валізи, який рекомендується мати.

Дії та порядок поведінки після закінчення обстрілу.

Місця можливого захисту від обстрілів та авіаційних нальотів на підприємстві, установі, організації та шляхах руху на роботу і з роботи.

Тема 5. «Домедична допомога постраждалим»

Основні правила надання домедичної допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Домедична допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Домедична допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Способи і правила транспортування потерпілих.

Тема 6. «Дії за сигналами оповіщення, порядок приведення в готовність та заняття сховища (укриття)»

Тренування проводяться з метою формування та/або практичного відпрацювання умінь та навичок в діях за сигналами оповіщення, користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, дотримання правил поведінки під час проведення евакуації людей і матеріальних цінностей, руху по маршрутам до захисних споруд (місць укриття), проведення серцево-легеневої реанімації та інших способів надання домедичної допомоги потерпілим, взаємодії з аварійно-рятувальними підрозділами та медичними працівниками.

Тренування є спрощеними за організацією та скорочені за часом і обсягом злагожені навчальні заходи, що спрямовані на вирішення завдань запобігання, мінімізації або ліквідації наслідків НС на підприємстві, в установі або організації в умовах, максимально наближених до обстановки, що може бути спричинена артилерійським чи мінометним обстрілом, авіаційним нальотом або сукупністю небезпечних подій та явищ.